

**Domov se zvláštním režimem „MATYÁŠ“ v Nejdku,
příspěvková organizace
Mládežnická 1123
362 21 Nejdek**

Standard kvality v přímé péči č. 48 PROTOKOL SEXUALITY

I. Co je vlastně sexualita?

Všichni lidé jsou sexuální bytosti a sexuální projev je přirozenou a důležitou částí života. Sexualita zahrnuje osobnost, myšlenky, hodnoty, pocity. To, jak komunikujeme a jak sami sebe vyjadřujeme v našich vztazích s druhými, je stejně jako naše sexuální pudy a sexuální aktivity výrazem naší sexuality. Sexualitu považujeme za podstatnou a cennou součást celého lidského života, která vede k pocitu vlastního sebeuvědomění, osobnímu štěstí a naplnění. Každý člověk je sexuální bytost a má **právo na prožití vlastní sexuality**. Její projevy se liší podle možností, tužeb a potřeb každého jedince, nicméně právo na prožití vlastní sexuality, tedy pohlavnosti, má každá lidská bytost bez ohledu na zdravotní stav, věk, míru a charakter postižení či onemocnění.

II. Sexuální práva

Sexuální práva považujeme za univerzální lidská práva, která jsou založena na svobodě, důstojnosti a rovnosti všech lidských bytostí, neohledně na věk, pohlaví, zdravotní stav, mentální postižení. Odkazujeme se na listinu základních lidských práv a svobod, ve které se uvádí, že: *„Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech. Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezcizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné.“* Listina základních práv a svobod zaručuje právo na soukromí, osobní svobodu, zachování důstojnosti a cti. Respektujeme práva obyvatel Domova, která jsou uvedena v deklaraci sexuálních práv.

Jedná se o následující práva:

1. Právo na sexuální svobodu – obyvatel má možnost vyjádřit plně svůj vlastní sexuální potenciál s ohledem na sociokulturní zvyklosti, pravidla společenského chování, respektování práv druhých osob a platnou legislativu.

2. Právo na sexuální autonomii a bezpečnost tělesné sexuality – obyvatel má právo činit autonomní rozhodnutí o vlastním sexuálním životě v kontextu vlastní a sociální etiky. Pokud má obyvatel potíže činit rozhodování, má právo na podporu vyjádření svého postoje v této oblasti.

3. Právo na sexuální soukromí – obyvatel má právo činit individuální rozhodnutí o chování v soukromí do té míry, do které nejsou dotčena sexuální práva jiných osob.

4. Právo na sexuální rovnost – obyvatel je chráněn od všech forem diskriminace, vztahující se k sexualitě, pohlaví, sexuální orientaci, věku, rase, sociální třídě, tělesným či duševním vlastnostem.

5. Právo na sexuální rozkoš – obyvatel má právo na sexuální rozkoš, včetně autoerotické. Sexuální rozkoš je součástí tělesného, psychologického, intelektuálního i duchovního blaha.

6. Právo svobodně se sexuálně sdružovat – obyvatel má právo se svobodně rozhodnout, zda uzavřít sňatek, rozvést se, a nebo ustavit jinou formu sexuálního společenství.

7. Právo na sexuální zdravotní péči – obyvatel má právo na podporu v řešení otázek sexuální a zdravotní péče, prevence a léčby všech sexuálních starostí, problémů a poruch.

III. Přípustné a nepřípustné formy kontaktu s obyvatelem

A) Přípustné formy kontaktu

a) formy kontaktu, které jsou v souladu s účinnou legislativou ČR, etickým kodexem Domova, vnitřními normami Domova a obecně platnými pravidly společenského chování,

b) formy kontaktu v rámci vykonávání sociální a ošetrovatelské péče, které nesledují sexuální vzrušení nebo uspokojení pracovníka ani obyvatele a vyplývají buď z úkonů poskytovaných v rámci obligatorně uložených základních činností Domova jako poskytovatele sociální služby nebo v rámci výkonu odbornosti 913 nebo mezi obyvatelem a Domovem nasmlouvaných fakultativních služeb, pokud se nepříčí bodu a),

c) aktivity smluvené v rámci individuálního plánu konkrétního obyvatele vzájemnou dohodou mezi obyvatelem a jeho KP, pokud se nepříčí bodu a).

B) Nepřípustné formy kontaktu

a) porušování výše deklarovaných sexuálních práv, ke kterým se Domov zavazuje,

b) jakékoliv formy sexuálního zneužívání, kterými může být zejména:

ba) bezkontaktní zneužívání - chování, které sleduje vlastní sexuální vzrušení, kterým může být zejména pozorování nahého obyvatele, obnažování se před obyvatelem, masturbace, úmyslné vystavování obyvatele pornografickému materiálu apod., případně vulgární a sexuální narážky,

bb) kontaktní zneužívání - zejména osahávání či líbání obyvatele na intimních místech, laskání prsou a pohlavních orgánů, nucení k manipulaci vlastními pohlavními orgány, pohlavní, anální nebo orální styk apod.,

bc) komerční sexuální zneužívání – zejména zneužití klienta k pornografickým účelům, prostituci, obchodování za účelem pohlavního styku.

IV. Některé okruhy sexuálních projevů, rizika v případě jejich výskytu, způsoby jejich zmírnění

A) Projevy sexuality např. :

• důvěrné oslovování zaměstnance Domova („miláčku“, „srdíčko“...) • objímání zaměstnance • líbání zaměstnance • osahávání zaměstnance • snaha o masturbaci před zaměstnancem (stahování kalhot...) apod.

Jejich možná rizika např.:

- porušení hranice mezi zaměstnancem a obyvatelem - obyvateľ chápe zaměstnance jako svého partnera
- nejistota zaměstnance, jak tyto události řešit, strach svěřit se s nimi
- pocit bezmoci a úzkosti na straně zaměstnance
- pocit zklamání obyvatele (je odmítán)
- nebezpečí sexuálního obtěžování zaměstnance

Způsob zmírnění rizik:

Zaměstnanec musí být dopředu připraven na možnost takového chování k jeho osobě. Musí být veden k tomu, aby dokázal tyto projevy chování před obyvatelem pojmenovat, vysvětlit svoji roli, měl by umět vysvětlit rozdíly chování v různých typech mezilidských vztahů (koho lze objímat, líbat, hladit...) a měl by umět individuálně relevantním způsobem projevy nevhodného chování obyvatele vůči své osobě odmítnout.

V případě, že se objevuje masturbace před zaměstnancem, je třeba obyvatele poučit, v jakých situacích je masturbovat obvyklé a ve kterých není. Je třeba vytvořit o těchto projevech dohodu – kdy a kde se mohou realizovat a kde se vyskytovat nemohou; v dodržování dohody musí být důslednost.

B) Projevy sexuality např. :

- krášlení se (oblékání, malování, barvení vlasů...)
- touha najít si partnera, partnerku (touha nebýt sám)
- stud a nervozita před osobami opačného pohlaví
- nešťastné zamilování (odmítnutí, pocit zrady, odsuzování všech osob druhého pohlaví...)
- stížnosti obyvatele na osahávání druhými lidmi

Jejich možná rizika např.:

- nevhodné způsoby líčení a krášlení mohou vyvolávat posměch ve společnosti
- nebezpečí sexuálního zneužití obyvatele ze strany jiného obyvatele, se kterými navázal kontakt - velká touha po blízkém vztahu může vést k nekritickému přijetí druhé osoby, která může obyvatele (např. v horším zdravotním stavu) využívat až zneužívat (např. vypůjčení značného finančního obnosu bez navrácení)

Způsob zmírnění rizik:

- obyvateľ - v případě potřeby - by měl být informován, naučen a podporován, jak se vhodně upravit do společnosti, jak se vhodně a atraktivně upravit (učesat, ostříhat, obarvit, nalíčit, obléct
- obyvateľ - v případě potřeby - by měl být poučen o problematice (nejen) sexuálního zneužívání (co to je, kdo se ho může vůči němu dopustit, naučit se říkat „ne“, odmítat to, co mu není příjemné, rozpoznat, když ho někdo využívá, když jej někdo svádí k něčemu, co je v rozporu s pravidly slušného chování, obecně platnou morálkou, zákonem...)
- jestliže si obyvateľ stěžuje, že jej někdo osahává, je nutno nejprve pochopit, co přesně obyvateľ tímto termínem označuje a v případě podezření na trestný čin tuto skutečnost oznámit policii
- jestliže je obyvateľ zklamaný, smutný či pláče kvůli odmítnutí či nešťastné lásce, je nutné k němu přistupovat citlivě, podpořit jej svojí účastí, nechat jej odžít smutek (nic lacině neslibovat, lacině neutěšovat...)

C) Projevy sexuality např. :

- prohlížení erotických a pornografických knih, časopisů a jiných materiálů, zejména před ostatními obyvately

Jejich možná rizika např.:

- stud, pohoršení ostatních obyvateľ, návštěv Domova
- dehonestace obyvatele s těmito materiály

Způsob zmírnění rizik:

Jestliže si obyvatel rád prohlíží pornografické materiály ve veřejných prostorách Domova, je třeba jej poučit o vhodnosti takového počínání v soukromí a ukládání materiálů do skříňky (vícelůžkové pokoje - návštěvy, ale i respekt k personálu na jednolůžkovém pokoji).

D) Projevy sexuality např. :

- plánování společného života s partnerem (zde většinou se spoluobyvatelem Domova - společné bydlení, svatba...)

Jejich možná rizika např.:

- nepochopení přání obyvatele ze strany jeho rodiny či blízkého okolí
- nedostatečné podmínky a nevhodné prostředí k realizaci obyvatele přání (ústavní styl života...)
- obyvatel nerozumí důsledkům svých činů

Způsob zmírnění rizik:

Obyvatel má právo plánovat a organizovat svůj život v oblasti společného bydlení, manželství, partnerství. Pokud k naplnění tohoto práva nedochází, může to být způsobeno tím, že mu k tomu jeho okolí nedokáže vytvořit vhodné podmínky, které by zmírnily případná rizika. Tento fakt je třeba reflektovat.

V. Zásady

Základními a obecnými zásadami v řešení otázek obyvatele sexuality jsou: "

- taktnost, diskrétnost a zachování důstojnosti
- pravdivost
- respekt k soukromí a jednání v bezpečném prostředí
- ohled na životní styl a preference
- ohled na možnosti a míru schopnosti obyvatele porozumět dané problematice, jeho aktuální zdravotní stav, fyzické a psychické možnosti a schopnosti a míru rozpoznávací a ovládací složky
- dodržování zásad při dotyku obecně platných intimních zón (vždy jen z přesně daného důvodu a jen tehdy, pokud obyvatel sám nezvládne, ne kůže na kůži, ale v zásadě jen s rukavicí, ne úsměv, ale neutrální pohled, ne pohled do očí, u méně orientovaných – výklad, co dělám a proč to dělám).

S ohledem na cílovou skupinu DZR „MATYÁŠ“ v Nejdku, p.o. je nutné vždy přihlížet k míře zachovalých rozpoznávacích a ovládacích schopností obyvatele.

VI. Kompetence

- PPP, KP, ISP – postupně proškolení na téma sexualita.
- Přímé pověření pracovníci k řešení sexuálních otázek týkajících se poskytované služby nejsou; vedení DZR se domnívá, že to s ohledem na cílovou skupinu DZR není ani nutné.
- V případě konkrétní zakázky ze strany obyvatele, která by vyžadovala praktickou pomoc ze strany odborného pracovníka, bude obyvateli doporučen a zprostředkován kontakt s odborníkem (sexuolog, gynekolog, urolog, venerolog, psycholog aj.), který poskytne adekvátní řešení jeho zakázky
- V případě podezření ze sexuálního zneužívání nebo porušování ostatních práv obyvatele se pracovníci DZR chovají v souladu s platnými pravidly DZR a platným

legislativním řádem ČR. Zaměstnanci jsou vedeni k dostatečné vnímavosti k signálům sexuálního zneužívání

- Vzhledem k citlivosti tématu, které je stále pro mnohé tabu, deklaruujeme svoji otevřenost a transparentnost. Jsme připraveni komukoliv odpovědět na otázky týkající se řešení této problematiky v naší organizaci.

V Nejdku dne 1.2.2017
aktualizace:

Za tým pro práci se standardy ve složení

ředitelka p. JUDr. Bc. Zuzana Blažková
vedoucí úseku přímé péče p. Romana Vašková
vedoucí zdravotního úseku p. Milena Ulčová
SP p. Bc. Klára Maslejová, p. Pavlína Urbanová

zpracovala: JUDr. Bc. Zuzana Blažková, ředitelka